

Suhi i sunčani vikend bio je idealan za radionicu obnove suhozida

A. RAVLIĆ

Puškarnice na Kotoru

Nakon što je Italija 1915. godine ušla u rat na strani Antante kako bi ostvarila svoje teritorijalne pretenzije na hrvatskoj obali, u Primorju je zavladao zabrinutost jer su se proširile glasine da će Talijani napasti s mora. Tada su podignuti rovovi, suhozidi s puškarnicama na sjeverozapadnoj padini Kotora koji su bili pripremani za obranu i sprečavanje upada neprijatelja u Vinodol. S rovova se izvrsno kontrolirao put uz Dubračinu i ulaz u Vinodolsku dolinu. No, nikad se nije zapucalo. Talijani nisu prošli dalje od Soče, a da nije bilo Engleza i Franca koji su ih spašavali kod Piave, kapitulacija je bila pred vratima.

Urušene gromače s puškarnicama

DRUGO IZDANJE RADIONICE ■ OBNOVA SUHOZIDA NA KOTORU IZNAD CRIKVENICE

Nakon 99 godina osvanuli rovovi, gromače i puškarnice

U sklopu projekta obnove gromača i obilježavanja 100 godina Velikog rata, vrijednim rukama su iz zaborava otrgnute gromače i rovovi koji su trebali štititi od prodora Talijana u Vinodol 1915. godine

Drugo izdanje akcije privuklo je pedesetak Crikveničana

Anto RAVLIĆ

CRIKVENICA ➔ Prošle godine se premijerna radionica obnove gromača u Crikvenici pokazala kao pun pogodak. Četrdesetak sudionika radionice je uz druženje i puno dobre volje obnovilo dvadesetak metara urušenih podzida terasa te nešto dvostrukih suhozida u samome naselju. Sudionici su stekli iskustvo u podizanju i uređenju suhozida, a stariji Crikveničani pričali su o nekadašnjem načinu života i važnosti gromača. Zaključeno je da ovakve radionice mogu biti odlično rješenje za održavanje kulturnog krajolika oko Kotora, jezgre iz koje se razvijala Crikvenica.

Nije bilo sumnje da će radionica prerasti u tradiciju. Suhi i sunčani vikend bio je idealan za drugo izdanje akcije. Za vikend se radilo na urušenim gromačama s puškarnicama izgrađenima tijekom Prvog svjetskog rata na sjeverozapadnoj padini brda Kotor. Lokacija je odabrana jer se ove godine obilježava stogodišnjica početka Velikog rata.

Akcija je ustvari nastavak obilježavanja Prvog svjetskog rata u Crikvenici. Prva epizoda je zanimljiva izložba otvorena u muzeju do kraja siječnja, a druga obnova puškarnice na Kotoru. Obnavljanje gromača su organizirali Muzej Grada Crikvenice i Grad Crikvenica u suradnji s Udrugom »4 grada Dragodid«. Riječ je o udruzi koja proučava i promovira narodno graditeljstvo na našem kršu. Suhozidnu gradnju populariziraju organiziranjem brojnih suhozidnih graditeljskih radionica diljem Hrvatske. Radilo se u subotu cijeli dan i u nedjelju ujutro. Lijepo vrijeme je išlo na ruku i iz sata u sat sve su se bolje otkrivala puškarnice. Zanimljivo je da se kroz 99 godina očuvala i bodljikava žica koja je branila pristup rovovima.

Kustosica Muzeja Grada Crikvenice Tea Rosić vjeruje da će se do 2018. godine, kada završava obilježavanje velikog krvoprolića, potpuno obnoviti stotinjak metara dug obrambeni zid. Za vikend je obnovljeno pedesetak metara, a interes za akciju je pokazao da nema mjestna sumnjama da se zid neće obno-

viti u četiri godine. Drugo izdanje akcije privuklo je pedesetak Crikveničana, a organizatore posebno veseli što se odazvao veći broj mladih na kojima ostaje obnavljanje kilometara gromača na području Crikvenice. MO Crikvenica centar preuzeo je zadaću uređenja prilaznog puta rovovima koji se nalaze blizu Ljubavnog labirinta. Na cesti prema Grižanama, od koje su rovovi udaljeni pedesetak metara, postaviti će se informativna ploča.

Već se postavilo pitanje zašto se obnavljanje gromača ne bi organiziralo dva puta godišnje, na proljeće i jesen. Zašto baš Kotor, netko je pitao. Zato jer su stanovnici Kotora tradicionalno bili vrsni zidari i klesari, o čemu svjedoče mnoge sačuvane

povijesne građevine. Danas je Kotor registriran kao etnozona, a formacije suhozida, odnosno gromača, na brdu iznad Crikvenice predstavljaju važan dio spomeničke vrijednosti cijele zaštićene zone Kotor.

Popis institucija i udruga koje su sudjelovale u akciji je poduži. Bez pomoći Murvice koja je raskrčila teren, ne bi se moglo niti prići rovovima koji su nestali u vegetaciji. Akciju su pomogle Hrvatske šume, crikvenički vatrogasci koji su neizostavni dio svih sličnih akcija. Sudjelovali su članovi društva Naša djeca, Katetre čakavskog sabora Kotor, Društva Crikveničana, PD Strlež. Akciji se odazvala SS Dr. Antuna Barca koja će u školi u organizaciji SEMEP-a na Visu predstaviti projekt očuvanja gromača na Kotoru. SEMEP (Jugoistočni mediteranski ekološki projekt) je projekt odgoja i obrazovanja za okoliš namijenjen nastavnicima i učenicima u cilju poticanja odgoja i obrazovanja za održivi razvoj na području Mediterana. Drugu radionicu obnove gromača poduprlo je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Do 2018. potpuno će se obnoviti stotinjak metara dug obrambeni zid

Tea Rosić, kustosica Muzeja Grada Crikvenice